

Charles DE BROUCKERE

° Brugge 18-1-1796

† Brussel 20-4-1860

Burgemeester van Brussel 1848 - 1860

(Charles) Carolus Maria Josephus Gislenus De Brouckere werd geboren te Brugge op 18 januari 1796, als zoon van Carolus De Brouckere (advocaat en gouverneur van Limburg 1815-1828) en van Carolina De Stoop.

Hij werd luitenant bij de artillerie in het leger van het Koninkrijk Nederland, waarin hij ontslag nam in 1819 om in dienst te treden bij het provinciebestuur van Limburg te Maastricht, waarvan zijn vader gouverneur was. In 1824 liet hij zich verkiezen tot lid van de Provinciale Staten van Limburg en, in 1826 lid van de Tweede Kamer van de Staten-Generaal. Met klem verdedigde hij hier de persvrijheid. Zoon Charles was in tegenstelling met zijn vader bijzonder Belgisch gezind, was voorstander van de bestuurlijke scheiding tussen Noord en Zuid en voerde oppositie tegen koning Willem I.

DE BROUCKERE ALS BELGISCH STAATSMAN

Charles De Brouckere heeft zich steeds met hogere politiek ingelaten. In 1824 werd hij lid van de Provinciale Staten van Limburg. Achtereenvolgens werd hij: Lid van de Tweede Kamer van de Staten-Generaal voor de Provincie Limburg (1826-1829), lid van de Commissie voor de samenstelling van de Belgische Grondwet (6-10-1830), lid van het Nationaal Congres voor Hasselt (10-10-1830), administrateur-generaal van het "Comité des Finances" van het Voorlopig Bewind (31-12-1830 - 26-2-1831) en dan minister van Financiën (26-2-1830 - 30-5-1831), minister van Binnenlandse Zaken (3-8-1831 - 16-8-1831), minister van Oorlog (16-8-1831 - 15-3-1832), commissaris van de Koning (26-3-1832).

Op 15 oktober 1830 werd hem het militair bestuur van Luik toevertrouwd. Hij aanvaardde tijdens de inval van de Nederlandse troepen de ministerportefeuille van Oorlog (16-8-1831) en vatte een krachtdadige reorganisatie van de strijdkrachten aan. Toen hij de regering verliet telde het Belgisch leger 87.000 manschappen en 8.900 paarden.

Tijdens deze periode studeerde hij rechten aan de Luikse universiteit en had voor het afleggen van zijn examens ontslag ingediend als minister (mei 1831). Hij behaalde zijn diploma op 2 augustus 1831 en de dag nadien werd hij terug opgenomen in de regering als minister voor Binnenlandse Zaken. Charles De Brouckere ontving van de Luikse universiteit de titel van "doctor honoris causa".

Meerdere malen was hij liberaal lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers voor het arrondissement Brussel: van 3-10-1831 tot 7-9-1832 in vervanging van Ferdinand de Meeûs; van 26-7-1848 tot 15-1-1856 en werd vervangen door Charles Rogier; van 10-12-1857 tot 20-4-1860 in vervanging van E. de Steenhault de Waerbeek, en werd zelf vervangen door Pierre Van Humbeek.

DE BROUCKERE ALS ZAKENMAN EN HOGLERAAR

In 1832 verliet hij de actieve politiek, nam de leiding op zich van het Munthof en op 26 februari 1835 stichtte hij de "Banque de Belgique", waarvan hij de eerste directeur werd. Zijn droom was werkelijkheid geworden. Hij legde zijn plannen op 15 januari 1835 aan de regering voor. Op 12 februari kreeg hij de goedkeuring van het Hof en de dag nadien begon reeds de inschrijving voor de aandelen in deze nieuwe bankinstelling. Deze bank werd wel opgericht als tegenhanger van de "Société Générale". Het was wel de bedoeling van de stichters van de "Banque de Belgique" om de functie van nationaal schatbewaarder na te streven. Tot dan toe werd deze rol vervuld door de "Société Générale". De nieuwe bank kon fungeren als depositobank, maar ook als circulatie- en discontobank en als onderlinge verzekeringsmaatschappij. In artikel 6 werd het de bank mogelijk gemaakt bankbiljetten van 40, 100, 500 en 1000 frank uit te geven voor een bedrag dat niet hoger was dan het aandelenkapitaal. Het kapitaal was bepaald op 20 miljoen frank. Na het fiasco van de financiële crisis van december 1838 trok Charles De Brouckere zich uit de bank terug en werd directeur van de "Société métallurgique de la Vieille Montagne" te Angleur bij Luik. Gedurende meerdere jaren vertoefde hij er tussen een duizendtal arbeiders. Hij meende het vrij goed met de arbeidende klasse en stelde zich als werkgever vrij progressief op. Hierdoor kon hij rekenen op de waardering van zijn arbeiders. Hij werd voorzitter van de "Association Belge pour la Liberté commerciale" en van het "Congrès des Economistes".

Charles De Brouckere was van 1850 tot 1855 voorzitter van de Bestuursraad van de Algemene Lijfrentekas. Deze instelling vormde met de Spaarkas vanaf 15 maart 1865 de Algemene Spaar- en Lijfrentekas (ASLK).

Via de vrijmetselaarsloge behoorde Charles De Brouckere in 1834 tot de stichters van de "Université Libre de Belgique" (vanaf 1836: Université Libre de Bruxelles), waar hij gedurende 25 jaar professor was en eerste hoogleraar werd in de staatshuishoudkunde. Van 1848 tot 1860 was hij voorzitter van de beheerraad.

DE BROUCKERE ALS BURGEMEESTER

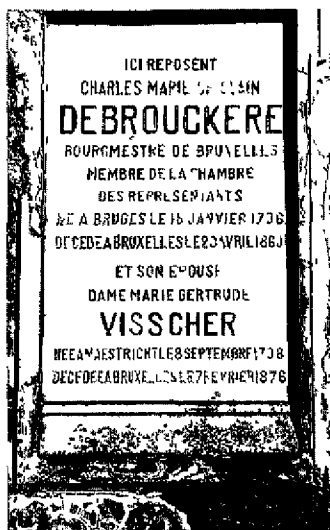
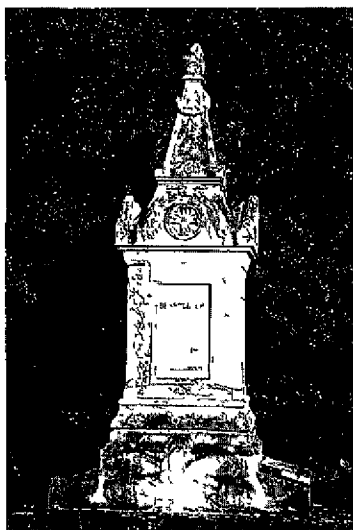
Charles De Brouckere werd liberaal gemeenteraadslid van Brussel op 9 maart 1847, in opvolging van de op 1 januari 1847 overleden Jean-François Gilbert. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 22 augustus 1848 werd De Brouckere herkozen en aanstonds burgemeester benoemd bij K.B. van 30 september 1848. Als liberaal-progressief had hij belangstelling voor sociale zaken. Hij vroeg de herinrichting van sommige godshuizen, verdedigde de belangen van de arbeiders, verbeterde de dienst van de begrafenissen en zorgde voor een beter lot voor de verlaten kinderen.

Hij reorganiseerde de politiediensten en ijverde voor de afschaffing van de octrooien. In 1849 brak te Brussel een cholera-epidemie uit. Hij stond duidelijk op de bres en hielp persoonlijk bij het vervoer van de slachtoffers. Na de overstromingen in augustus 1850 liet hij een dam opwerpen en nam alle maatregelen voor het herbergen en het voeden van de geteisterden.

Bij K.B. van 7 april 1853 werd het grondgebied van Brussel voor het eerst ver-groot, met ondermeer drie vijfden van het grondgebied van Sint-Joost-ten-Node, wat voortaan de Leopoldswijk werd genoemd. Deze nieuwe wijk werd bewoond door de adel en de begoede burgerij. Het oude gedeelte van deze wijk is geëvolueerd tot een kantorenwijk, waar ook de Europese Unie haar instellingen heeft gevestigd. In hetzelfde jaar werd te Brussel het eerste drinkwater-distributienet in gebruik genomen. De Munt-schouwburg werd na de brand van 1855 heropgebouwd en het Broodhuis werd in 1860 aangekocht.

De Brouckere richtte de feesten in voor de 25ste verjaring van de eedaflegging van koning Leopold I, die ondermeer plaats hadden op het Frère-Orbanplantsoen van 21 tot 23 juli 1856. Hij werd voorzitter van de Belgische commissie van de Wereld-tentoonstelling van Londen in 1851 en van Parijs in 1855. In september 1854 moest hij als burgemeester het hoofd bieden aan de ongeregelheden, die ontstonden naar aan-leiding van de verhoging van de broodprijs. Het jaar nadien stelde hij een verslag op over de verhoging van de wedden van de arbeiders. Hij riep de fabrieksbazen van het Brusselse bijeen om te verhelpen aan de wanverhouding tussen de lonen en de levensduurte.

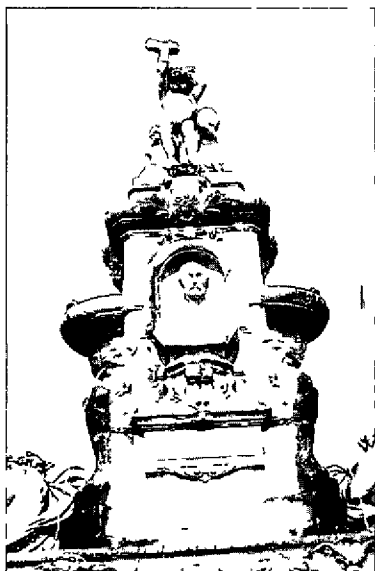
Na een korte ziekte overleed Charles de Brouckere te Brussel op 20 maart 1860. Zoals zijn voorganger Rouppe overleed ook De Brouckere als burgemeester in func-tie. Hierdoor werd zijn uitvaart massaal bijgewoond. Deze begrafenis-uitvaart ging ge-paard met een indrukwekkende rouwpraal en werd voorafgegaan met een kerkelijke dienst, ondanks een testament waarin verklaard werd dat hij moest begraven worden enkel met een burgerlijke ceremonie. De loge "Les Amis Philantropes" achtte zich ongelukkig en stelde de zaak op de dagorde met de vraag: "Quel est le rôle de la Maçonnerie dans les enterrements religieux?".

Grafmonument en grafschrift van Charles DE BROUCKERE op de begraafplaats van Brussel.

GRAFMONUMENT

Burgemeester Charles De Brouckere werd bijgezet op de oude begraafplaats van de Finistèreparochie (stad Brussel) in de Leopoldswijk (huidige Notelaarstraat / Brabançonnelaan) Brussel. Hij is de eerste Brusselse burgemeester die bijgezet werd op een begraafplaats van de stad. Zijn voorgangers (Rouppe, Van Volxem en Wijns de Raucour) werden begraven te Laken. Alfred De Brouckere, zoon van de burgemeester, vroeg in 1861 aan de stad om een grafmonument op te richten voor zijn vader. In 1878 werd het geheel overgebracht naar de nieuwe stedelijke begraafplaats van de stad Brussel te Evere (perk 8, rond punt van de Burgemeesters, Concessienummer 12, 1861). Dit grafmonument werd opgetrokken in blauwe steen, met volgende symbolen: kruis, eeuwige vlam, omgekeerde fakkels, vallende eikenbladeren en klimop.

*Het Charles DE BROUCKEREMONUMENT,
aan de Jan Palfijnlaan te Laken.*

PLEIN EN MONUMENT

In 1871 werden de middenlanen van het centrum voltooid en werd het plein ter hoogte van de Wolvengracht, bij beslissing van het schepencollege van 10 november 1871, genoemd naar burgemeester Charles De Brouckere. Op 12 oktober 1866 werd, aan de Naamsepoort, het monument met fontein ter ere van Charles De Brouckere ingehuldigd. Het borstbeeld is van de hand van Edouard Fiers. De kunstenaars van de fontein zijn: Pierre Louis Union en Georges Houtstont. De architect van het geheel is Hendrik Beyaert. Door het drukke verkeer op de Kleine Ring en de aanleg van de tunnels in het kader van de modernisering van de stad voor de Wereldtentoonstelling van 1958 werd het standbeeld in april 1957 uit het straatbeeld verwijderd. In 1978 werd het heropgericht aan de Jan Palfijnlaan te Laken.

ZIJN VADER, CHARLES DE BROUCKERE

De vader van burgemeester Charles De Brouckere noemde eveneens Charles De Brouckere. Deze laatste werd geboren te Torhout op 8 oktober 1757 en overleed te Brugge op 29 april 1850. Hij studeerde rechten aan de universiteit te Leuven en vestigde zich als advocaat te Brugge, waar hij ook schepen werd van het Brugse Vrije (1785). Achtereenvolgens bekleedde hij verschillende rechterlijke functies: rechter te Oostende (1787), voorzitter van de burgerlijke rechtbank te Brugge (1794), raadsheer aan het Hof van Beroep te Brussel (1800), voorzitter van het Criminele Hof van het Leiedepartement (1807), voorzitter van het Hof van Beroep (1811). Vanaf 6 januari 1813 maakte hij deel uit van het Corps législatif.

Na de inval van de geallieerde legers werd hij op 15 februari 1814 tot commissaris-generaal van binnenlandse zaken benoemd. Op 1 mei 1815 werd hij belast met de functies van koninklijke commissaris voor de administratieve inrichting der provincies Namen en Henegouwen. Kort nadien, op 16 september 1815, werd hij door koning Willem I tot gouverneur van de provincie Limburg benoemd. Op dat ogenblik bestond de provincie Limburg uit het huidige Nederlands-Limburg en het Belgisch-Limburg met Maastricht als hoofdplaats. Door deze nieuwe functie vestigde hij zich te Maastricht.

Vader Charles De Brouckere, was een trouw aanhanger van Willem I. In alle omstandigheden nam hij het op voor de blijvende vereniging der Nederlanden. Hij raakte in een politiek conflict met Baron Erasme Surlet de Chokier, de latere regent van België. De tegenstellingen tussen Noord en Zuid werden steeds scherper. In 1828 werd Surlet de Chokier dank zij het zogenaamde "Monsterverbond" of de unie der katholieke en liberale oppositie, verkozen tot lid van de tweede kamer. De Brouckere vroeg ontslag als gouverneur, hetgeen op 3 augustus 1828 werd toegestaan. Hij trok zich terug uit het politieke leven, gezien ook de Belgische houding en de bijdrage van zijn twee zonen in de onafhankelijkheidswording van België. Hij vestigde zich te Brugge waar hij zich bezig hield bij de goede werking van de commissie der godshuizen van Brugge, voornamelijk i.v.m. het onderwijs voor de armen.

Charles De Brouckere werd, te Laken op 13 september 1817, door koning Willem I verheven in de adelstand als jonkheer.

ZIJN ZOON, ALFRED DE BROUCKERE

Alfred De Brouckere, geboren te Maastricht op 19 januari 1817 is de zoon van burgemeester Charles De Brouckere. Hij studeerde aan de Brusselse U.L.B. (1847-1850) en werd attaché bij de Belgische gezant te Turijn (1850-1852). Op 31 oktober 1852 werd er een nieuwe liberale regering gevormd, onder leiding van zijn oom Henri De Brouckere, die minister van Buitenlandse Zaken werd. Alfred werd voor de ganse legislatuur de privé secretaris van zijn oom-minister (1852-1855). Nadien trad Alfred in dienst van de directie van de Buitenlandse Handel als attaché (1855) en bureauchef (1856-1859). Tenslotte werd hij divisiehoofd van de Politieke directie van het Ministerie voor Buitenlandse Zaken (1860-1865) en werd lid (1860-1873) en voorzitter (1873-1905) van de Pensioenkas van Weduwen en Weeskinderen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Ook op het politiek vlak was Alfred actief en zetelde in de senaat van 1884 tot 1894. Hij was lid van de commissie Justitie (1886-1892), waarvan hij gedurende een korte tijd ondervoorzitter (1893-1894) was. Ook had hij meerdere functies in het bedrijfsleven, waaronder in de "Banque de Bruxelles". Hij overleed te Ternaaien (provincie Limburg) op 8 augustus 1908.

ZIJN BROER, HENRI DE BROUCKERE

Henri De Brouckere geboren te Brugge op 24 januari 1801 is de jongere broer van burgemeester Charles De Brouckere. Hij studeerde rechten en werd in 1822 substituut bij de Procureur des Konings te Maastricht en twee jaar later Procureur des Konings te Roermond.

Zoals zijn broer Charles trok hij in 1830 de Belgische kaart. Hij werd lid van het Nationaal Congres en zelfs één van de secretarissen. Hij behoorde in april 1831 tot de commissie die te Londen de Belgische kroon aan prins Leopold van Saksen-Coburg-Gotha aanbood. Hij werd lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers voor Roermond (1831-1833) en voor Brussel (1833-1870). Hij werd gouverneur van de provincie Antwerpen (1840-1844) en Luik (1844-1846). Van 1849 tot 1852 was hij gezant bij de H. Stoel en de Italiaanse hoven. In oktober 1852 vormde hij een gematigd liberaal kabinet (tot maart 1855), waarin hij de leiding van Buitenlandse Zaken op zich nam. Hij verbeterde de betrekkingen met Frankrijk (Napoleon III). In 1849 werd hij benoemd tot minister van Staat. Hij was ook professor aan de U.L.B. Henri De Brouckere werd lid van de Algemene Raad (1865-1889) van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas (ASLK) en de eerste voorzitter van de Raad van Beheer (1865-1889). Op het einde van zijn leven werd hij de eerste burgemeester (1863-1871) van de pas opgerichte gemeente Oudergem.

ANDERE BEKENDE FIGUREN UIT DE FAMILIE DE BROUCKERE

In de familie De Brouckere zijn er verschillende leden die hun sporen in het openbare leven hebben nagelaten:

- **Carolus De Brouckere** (Torhout 1797 - Roeselare 1850). Burgemeester van Roeselare 1830-1847 en notaris. Zoon van de Torhoutse vrederechter Jan Baptist de Brouckere (broer van Jhr. Charles De Brouckere (1757-1850) en van Eugenia Francisca Vervaecke. Carolus is een neef van de Brusselse burgemeester Charles De Brouckere.
- **Louis De Brouckere** (Roeselare 1870 - Brussel 1951). Zoon van Gustaaf De Brouckere, spinmeester (Roeselare 1829 - Roeselare 1887) en van Leonie Tant (Roeselare 1839 - Roeselare 1874); kleinzoon van burgemeester - notaris Carolus De Brouckere (1797-1850). Doctor in de wetenschappen, Belgisch socialistisch politicus en publicist, gemeenteraadslid van Brussel (1896-1904), provincieraadslid van Brabant (1900-1906), senator (1925-1932), minister van Staat (1945), redacteur en directeur van het dagblad "Le Peuple" en professor aan de U.L.B. (vanaf 1919).
- **Lucie De Brouckere** (Brussel 1904 - Brussel 1982), dochter van de socialistische politicus Louis De Brouckere. Scheikundige aan de U.L.B. Was de eerste vrouw die doceerde aan de faculteit wetenschappen. Zij werd voorzitter van de "Société Chimique de Belgique", voorzitter van de "Centre universitaire du film scientifique" en ondervoorzitter van de "Centre d'action laïque".

GENEALOGISCH FRAGMENT

Carolus DE BROUCKERE x Carolina DE STOOP

Carolus De Brouckere werd geboren te Torhout 6-10-1757 en overleed te Brugge 29-4-1850. Hij huwde te Brugge (Sint-Jakob) 2-7-1793 met Carolina Maria Anna Coletta De Stoop, geboren te Brugge (Sint-Jakob) 24-2-1767 en overleed te Brugge 19-4-1846. Afkomstig uit de streek van Torhout en Brugge week men in 1815 uit naar het Limburgse Maastricht, waar hij provinciegouverneur werd.

Hun kinderen:

1. **Carolus Maria Josephus Gislenus De Brouckere**, ° Brugge (O.-L.-V.) 18-1-1796. Volgt onder II.
2. **Marie Pauline De Brouckere**, ° Brugge 11-8-1797 en overleden te Brussel 4-3-1844.
3. **Pauline Marie Joseph Ghislaine De Brouckere**, ° Brugge 6-11-1798 en overleden te Brussel 18-3-1854.
4. **Henri Ghislain Joseph Marie De Brouckere**, ° Brugge 24-1-1801 en overleden te Brussel (Van Orleystraat 2) op 25-1-1891. Hij huwde te Sint-Stevens-Woluwe 21-12-1840 met Eugène Hélène Marie de Waha, geboren te Brussel 11-5-1812, dochter van Henri Charles Hyacinthe Xavier de Waha en van Louise Françoise Joséphine de Burbure.
5. **Edouard Adolphe Bernard Joseph De Brouckere**, ° Brussel 23 thermidor an 10 (11-8-1802). Hij werd staatsbediende in 1826 en na 1830 ambtenaar en divisiehoofd bij het ministerie van Buitenlandse Zaken. Hij overleed te Châlons-sur-Marne (F) 13-10-1836, zonder afstamming.

Carolus (Charles) DE BROUCKERE x Gertrudis VISSCHERS

Carolus (Charles) Maria Josephus Gislenus De Brouckere, geboren te Brugge (O.-L.-V.) 18-1-1796 en overleden te Brussel 20-4-1860. Burgemeester van Brussel 1848-1860. Hij huwde te Maastricht (NL) 2-9-1819 met Maria Gertrudis Visschers, geboren te Maastricht 2-9-1798 en overleden te Brussel 7-2-1876.

Hun kinderen:

1. **Elisabeth Marie Charlotte De Brouckere**, geboren te Maastricht 27-7-1820. Zij huwde een eerste maal te Brussel 18-10-1842 met Pierre Joseph Louis Mastraeten, geboren te Brussel 23-8-1811 en overleden te Brussel 9-3-1844, zoon van Joseph Mastraeten en van Anna Van der Haegen. Uit het eerste huwelijk is er geen afstamming. Zij huwde een tweede maal te Brussel 13-11-1845 met Jules Gerard Antoine Nagelmackers, geboren te Luik 28-9-1804. Hij overleed te Kaster / Ternaaien (provincie Limburg) 14-9-1873, zoon van Gérard Théodore Pierre Joseph NageLmackers en van Catherine Françoise Julie Burdo.

- 2 **Charles Marie Wilhelmine De Brouckere**, geboren te Maastricht in 1822 en overleden te Brussel 30-9-1847
- 3 **Alfred De Brouckere**, geboren te Maastricht 19-1-1827 Senator (1844-1894) Hij overleed te Ternaaien (provincie Limburg) 8-8-1908 Hij huwde te Brussel 22-8-1882 met Florence Antoinette Neyt, geboren te Gent 7-1-1828, weduwe van senator Nicolas Jean Ghislain Reyntiens, dochter van Adolphe Henri Neyt en van Marie Florence Angeline Christiaens

Verschillende figuren uit de West-Vlaamse literaire middens zijn genealogisch verwant met de familie De Brouckere. Zij hebben Joannes Baptista De Brouckere (Roesselare 1716 - Torhout 1794) en Maria Clara De la Croix (Torhout 1727 - Torhout 1763) als voorouders gemeen. Dit zijn de grootouders van burgemeester Charles De Brouckere. De leden van "Den Ouden Eed" van Guido Gezelle waren Karel de Gheldere, Gezellaans dichter, (Torhout 1839 - Koekelare 1913), Eugène Van Oye, geneesheer, dichter, publicist, (Torhout 1840 - Gistel 1926) en Edmond Van Hee, jurist, (Lo 1841 - Veurne 1913). De leden van "Den Swingende Eede" van Hugo Verriest waren Alfons Van Hee, taalkundige, iterator, priester, (Lo 1846 - Moere 1903) en Emiel Lauwers, arts, doctor-chirurg, (Ingelmunster 1858 - Kortrijk 1921). Zie hiervoor het werk van Karel M. De Lille, Stam en huis van Alfons Van Hee, in Biekorf, 1962, pp. 257-267.

NAAMSVERKLARING

De familienaam De Brouckere is een middelnederlandse plaatsnaam die verwijst naar het moeras. Een inwoner nabij het moeras. De familienamen Van den Broeck, Van den Broucke, Broeckmans, Brouckmans, Debroux, De Brou, Broux verwijzen alleen naar het moeras. De Franse vertaling vindt men terug bij de familienamen De Marets, Desmarez, Demaret, enz.

De naam "De Brouckere" zoals hij nu in het Brusselse wordt gebruikt is een foutieve benadering van de familienaam door de Franstaligen, die de klemtoon leggen op de derde lettergreep. De familienaam werd in het begin van de 19de eeuw niet geschreven met een accent.

Jos LAPORTE

GERAADPLEEGDE WERKEN

- Algemeen Rijksarchief te Brussel, Inventaire des papiers personnels de Charles de Brouckere. Inventaris nr. 161.
- Brussel en haar burgemeesters van Van Volxem tot de Brouckère, in "Mijn stad Brussel", 7de jaargang, mei 1980, nr. 5, p. 8-9.
- L. P. PEELLAERT, La Représentation maçonnique dans les noms de rues de Bruxelles, Brussel, 1982, pp. 66-70.
- Jef HENDRICKX, Stamboek van Vlaanderen, deel I, (Kwartierstaat van Louis Gustavus Joannes Maria Theodorus De Brouckere, 1870-1951), Familia et Patria, Handzame, 1971, p. 18.

- Dr. Jozef GRAULS, Limburgse studenten aan de Luikse universiteit, 1817-1869, in Gedenkboek Michiel Mispelon, Handzame, 1982, p. 223-254.
- Stadsarchief Brussel, Fonds Fauconnier: Rouwbrief Charles De Brouckere. deze rouwbrief ging uit van de "Grand Serment Royal et Noble des Arbalétriers et des Carabiniers Belges".
- Cecilia VANDERVELDE, La nécropole de Bruxelles, Brussel, 1991, p. 35 (met foto).
- Félix Victor GOETHALS, Dictionnaire Généalogique et Héraldique des Familles Nobles du Royaume de Belgique, Brussel, 1849.
- Louis ROPPE, Jhr. Charles De Brouckere (1757-1850), in Nationaal Biografisch Woordenboek, deel 3, Paleis der Academiën, Brussel, 1968, kol. 108-109.
- Fragment Genealogie De Brouckere, in Vlaamse Stam, 12de Jg., 1976, p. 223.
- Els WITTE, Politieke machtsstrijd in en om de voornaamste Belgische steden, 1830-1848, 2 delen, (Prijs Pro Civitate 1988), Brussel, 1973.
- Gedenkboek van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas van België, 1865-1965, Brussel 1965, p. 394.
- Een eeuw vrijmetselarij in onze gewesten, 1740-1840, Tentoonstellingscatalogus, Galerij ASLK, 27 mei - 31 juli 1983, p. 216.
- Karel M. DE LILLE, Stam en huis van Alfons Van Hee, in Biekorf, West-Vlaams Archief voor Geschiedenis, Oudheidkunde en Folklore, 63ste jaar, 1962, pp. 257-267.
- Karel de Gheldere, Eugeen Van Oys, Edmond Van Hee, Alfons Van Hee, Emiel Lauwers, in Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, Tielt-Utrecht, 1973-1975.

GENEALOGISCHE MEDEWERKING

Voor de samenstelling van de kwartierstaat Charles De Brouckere dank ik volgende personen voor hun welwillende genealogische medewerking en hulp: Paul Coghe uit Brugge, Karel De Lille uit Ieper, Dr. Edgard Ossieur uit Gent, Paul Van Dormael uit Werchter en het Stadsarchief van Torhout.

